

TERMINOLOGIA
POPULAR DELS
FENÒMENS ATMOSFÈRICS
A LA COMARCA
DE LA SELVA

JOAN CERVERA

En el número 25 d'aquestes Monografies del Montseny vaig tractar sobre els noms populars de núvols, boires i vents recollits per l'equip Manent-Cervera en la comarca del Vallès Oriental. Hi anunciava, a més, l'aparició del llibre dedicat a la Selva, tot avançant que, si la direcció de les Monografies ho autoritzava, també faria referència als noms relatius a la muntanya de les ametistes aplegats en les poblacions selvatanes.

Això ja s'ha materialitzat gràcies al Centre d'Estudis Selvatans que ha publicat el llibre: *Els noms populars dels núvols, boires i vents de la comarca de la Selva* (2010), tot mantenint les característiques i maquetació que va utilitzar l'Ajuntament de Llinars del Vallès en l'edició corresponent al Vallès Oriental, amb la qual cosa se segueix una mateixa línia editorial.

Vegem, doncs, el resultat de les nostres recerques en la comarca de la Selva que, com és ben sabut, fa frontera amb el massís del Montseny nord-oriental. En realitat, la nostra muntanya és una fita geogràfica que abraça tres comarques, tres bisbats, tres comtats històrics... Després dels llibres publicats sobre el Vallès Oriental i ara el de la Selva ens queda pendent el d'Osona, que l'amic Manent ja té encarregat a dos col·laboradors. Esperem poder donar notícia, al més aviat possible, de la seva publicació, per tal de tancar la trilogia dels *noms populars dels núvols, boires i vents* de les comarques que tenen el Montseny com a pal de paller.

En primer lloc, concretarem que en la nostra recerca per la Selva arribarem a contactar amb uns 150 informants i enllaços; visitarem 40 pobles i agregats i férem un recull de més de 275 noms de núvols, boires i vents. I no voldria pas seguir endavant sense posar de manifest la nostra gratitud als comunicadors amb què hem comptat, formidables tots ells en el seu gran entusiasme i magnífica aportació que ferén amb l'ànim de contribuir a «salvar els mots», com deia el poeta Salvador Espriu, fill de Santa Coloma de Farners, capital de la Selva, i de qui es commemora, aquest any 2010, el 25è aniversari del seu traspàs.

El prologuista d'aquest recull, Narcís Figueras, president del Centre d'Estudis Selvatans, qui, per cert, ha tingut cura de la seva pulcra edició, ens diu: *Tot plegat configura un esforç gran i sostingut, que completa i amplia moltíssim la bibliografia clàssica sobre meteorologia popular i onomàstica en català, no gaire extensa, en la qual figuren noms com els de Joan Amades, Emerencià Roig, Antoni*

Griera, Antoni M. Alcover, Cels Gomis... *Es tracta d'una aportació a l'estudi de l'anemonímia popular (els noms de fenòmens meteorològics), feta des de la base (els més grans de les nostres poblacions) i que deixa constància d'una riquesa lingüística i patrimonial que perilla de perdre's a causa del pas del temps i del canvi en les formes de vida, l'abandonament de les pràctiques de la vida tradicional i de l'atenció al temps percebut com a element clau en les feines del camp o del mar.*

Ara, doncs, entrem a esmentar aquests noms populars, esdevinguts també tradicionals, començant per alguns exemples referits als **Núvols**:

Altans.- Núvols en forma d'altar que aixequen temporal de mar; denominació pròpia dels pescadors.

Arca de Noè al Montseny.- Segons un pastor, diu que s'hi assembla.

Bandera flamenca.- Una mena d'Arc de Sant Martí en expressió marinera.

Barra.- Una franja a l'horitzó de mar; mot recollit dels pescadors.

Barret; la Barretina de Gall; Capell; Capistrell; Caputxa; Mantellina.- Núvol sobre una muntanya, una ermita, una masia, etc. (A Hostalric diuen: «Montseny porta capistrell»).

Bassetes; Cabretes.- Amb el conegut refrany, estès pràcticament per tot el país: «Si al cel hi ha bassetes [cabretes], a la terra pastetes».

Bolets; Bròquil; Col-i-flor; Cotó fluix.- Quan en tenen la forma.

Borreguets. Núvols petits que es toquen; ho diuen els pescadors.

Botxos.- Són punxeguts.

el Bou Roig.- S'albira a mar abans de sortir el sol.

el Bou Vermei (sic).- Una rojor al cel a la posta en forma d'ull.

Calçada.- Faixa de núvols al matí o a la posta.

Caps ferrats.- Núvols com caparrots (així els denominen en altres comarques) que treuen el cap per darrere d'una muntanya, intentant sobrepassar-la.

Castell; Castellada; Castellera; Gegants; Torres.- Variants dialectals de núvols alts i grossos que s'estarrufen, com les denominacions donen a entendre i que poden portar trons o aigua.

Cel d'escata.- Pot ploure, diuen els pescadors, i afegeixen: «Hi haurà sardina».

Cel roent o rogent.- És la posta del sol, i l'adagi, tan generalitzat, es coneix com: «Cel rogent pluja o vent».

Enclusa.- Té la forma de l'eina del ferrer i es produeix sovint després de la tempesta.

Escabeïats (sic); *Esfilagarsats; Esparracats*.- Tots ells porten vent.

l'Escombra.- Són núvols amb vent que remouen el cel.

l'Esparver.- Núvol negre que anuncia pluja.

Gats (Hi ha diverses denominacions: *el Gat de Ca n'Artau; el Gat del Clot del Ter; el Gat del Pasteral; etc.*).- Són núvols que s'arrossegueu per les muntanyes.